

BRZYDKOŚĆ (71) *sb f*

o jasne.

sg *N* brzydkość (25). ◇ *G* brzydkości (13). ◇ *A* brzydkość (18). ◇ *I* brzydkością (8). ◇ *L* brzydkości (2). ◇ *pl N* brzydkości (2). ◇ *A* brzydkości (2). ◇ *I* brzydkości(a)mi (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Wstręt, obrzydzenie, brzydzenie się; abominatio BartBydg, Mącz; fastidium Cn (19)* : abominatio, ostudzenie, myrzyńczka, brzythkosc *BartBydg* 2b, 2b; Abominatio, Przeklęctwo/ Mierzioność/ brzydkość. *Mącz* 263c.

a. *Uczucie wstrętu, obrzydzenie wywołane przez czynniki fizyczne; involuntaria abominatio BartBydg; fastidium BartBydg, Cn (5)* : Niedbalas imrodu a brzytkości/ bos widziala cięfłkié iego boleści. *OpecŻyw* 146v; *BartBydg* 56b; brzytkość pokarmu. *FalZioł* IV 36c; *SienLek* 20v; Wino y wodę w kielich leią/ ále sftawiaią fię krwią [...] Acz/ dla ochronienia brzydkości/ olobá winá zoftáie. *WujNT* 180.

b. *Uczucie wstrętu wywołane względami moralnymi, odraza, pogarda, niechęć; fastidium Mącz, Calep; arrogantia, superbia Mącz; abominatio Cn (12)* : Czemu cie nie zdzierzała brzytkość okrucieństwa. *OpecŻyw* 146; *Leop Ez* 16/31; Nie obiátuycie więcey ofiar prożno. Zápalenie ich mam w brzytkości. *BielKron* 94; fastidio Gardzę kim/ brzydkość álbo przikrość mam/ Nie mam chuci. *Mącz* 119b, 119b; iż oney iego mowy/ ludzie przed brzydkością sfluchác nie mogą. *GórnDworz* li6v; przełtrách y brzytkość którą mam przeciw grzechu *SkarŻyw* 335, 294; *Calep* 410a; [wszystko co jest w tym żywocie] iáko skoro doftapi/ nie długo brzydkość przynosi *WysKaz* 11; *KlonWor* 74.

2. *Rzecz lub czyn moralnie brzydki, wstrętny, występny, grzeszny; brzydota, ohyda; anathema Mącz; execrabilitas, foeditas, horror Cn (28)* : hydzą się słusznie brzydkościami pierwszymi [o zamieszkach wewnętrznych]. *Diar* 84; nic inšzego Młza wálzá nieieft/ iedno brzydkość Boża/ kthora [...] miała ftác ná mieyfcu Świętym Syná Bożego *KrowObr* 189v; ftrzeż fie áby cie mył á wola nieuwiodłá náfládowác brzythkości onych narodow *Leop Deut* 18/9; Brzytkością ieft v Páná wagá y wagá. *Leop Prov* 20/23, 4.Reg 21/10, *Eccli* 13/24; *Mącz* 9b; *RejPos* 260; *MycPrz* I C3; miałto Chryftuła/ Wenufowi fię [...] kłániáli [...] y trwałá tá brzydkość/ przez lat fto y ósmdzieliát *SkarŻyw* 397, 394, 442, 480; *GórnTroas* 24; rzecz ftworzona/ ieft brzydkością w łobie. *GrabowSet* D. O2v, Tv; Tá brzydkość fpułtofzenia fpełniłá fię naprzod w onym fpułtofzeniu kościołá Hierozolimskiego *WujNT* 103, 100, 174.

Szeregi: »nędza i brzydkość«: Wándalowie/ [...] mordy wielkie y okrucieństwa czynili: brzemienne roścináli [...] y iną nędzą y brzydkością wżytko nápełnili *SkarŻyw* 528.

»nieczystość i brzydkość«: Babilon/ wielka mátká nietzyftości/ y brzydkości ziemie. *KrowObr* 28.

»sprośność i brzydkość«: Ołtarze fprośności y brzydkości nápełnili *SkarŻyw* 58.

»wzgarda i brzydkość«: Alem ia robak Pánie/ á nie człowiek iście/ Wzgárdá y brzydkość ludzka *GrabowSet* F2v.

a. *Rzecz nieczysta (o pokarmach zakazanych przez Zakon Mojżeszowy) (4)* : nie będziecie ich ieść iáko brzydkości iákicy [abominatio ipsa]: Orłá/ Iáftrżábá *BudBib Lev* 11/13, *Lev* 11/10, 11, 12.

3. Objawy złego funkcjonowania żołądka; mdłości, nudności wymioty; zgaga; *nausea Mymer*¹, *Calep*, *Cn* (23) : *Mymer*¹ 35v; przeto [wino] pływając po wierzchu żołądka czyni brzydkość y cnienie z ktorego wracanie przychadza. *GlabGad* G8v, G5, G8v; ty ktore częłtho wraczaią á brzydkość miewaią *FalZioł* V30, I 7b, IV 38c, 43b, 44a, V 13v (8); *LudWieś* B4v; iutro wam dam mięfá aż do miefiacă aż lie obroci w brzydkość álbo zgágę. *BielKron* 40; *SienLek* 20v, 97v, 98, 100, Sv; iełli [żołądek] dobrze trawi/ iełli rzygánia/ brzydkości/ przelévánia/ odęcía/ párcía/ łczkánia/ dymów żadnych nie ma *Oczko* 25; *Calep* 691a [2 r.], 691b.

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : aż do (...) go dla brzydkości (...) epak czału *BielŻyw* 70.

Synonimy: **1.** *mierzączka, mierzioność, ostudzenie*; **b.** *gardzenie, mierzioność, przeklęctwo, przykrość, wzgarda*; **2.** *nędza, niecnota, nieczystość, plugastwo, plugawość, postrach, przeklęctwo, sprośność, wszeteczeństwo, wzgarda*; **3.** *przykrość, rzyganie, wracanie, zgaga.*

Cf **BRZYDLIWOŚĆ**

ZZie